

Rritja ekonomike dhe pagat
Programi qeverisës

2021-2025

Rritja ekonomike dhe Pagat

2021 - 2025

- A. Analizë e premtimit për rritjen ekonomike 2021 - 2025
- B. Kuadri Rregullator dhe politikat
- C. Vlerësimi dhe analiza e ecurisë së produkteve
- D. Rritja ekonomike dhe alokimet buxhetore për zbatimin e premtimit
- E. Analiza e përmbushjes së premtimit
- F. Raportimet nga organizmat dhe qëndrueshmëria e rritjes ekonomike
- G. Analiza e ndikimit afatgjatë
- H. Përgjegjshmëria dhe Kontrata me votuesit

PËRGATITJA DHE SHPËRNDARJA

Raport progresi

Vlerësimi i programit të qeverisë 2021-2025 dhe efienca e menaxhimit të kostove:

1200 ditë qeverisje

Evaluation of the government program 2021-2025 and cost management efficiency:

1200 days of governance

www.polifakt.al

www.altax.al

info@altax.al

Janar 2025

Tirana, Shqipëri

Polifakt.al është një platformë e pavarur dhe e besueshme për monitorimin e realizueshmërisë së premtimeve politike. Ajo ofron analiza të detajuara mbi zbatueshmërinë financiare të angazhimeve elektorale, duke i krahasuar ato me performancën reale të qeverisë dhe alokimet dhe kufizimet buxhetore.

Pikat kyçe të Polifakt.al në vlerësimin e përmbushjes

Monitorimi i premtimeve zgjedhore dhe programeve qeverisëse

[Polifakt.al](#) ndjek sistematikisht premtimet e bëra nga liderët politikë, duke vlerësuar:

Realizueshmërinë. A janë premtimet të arritshme brenda kontekstit aktual ekonomik?

Burimet financiare. A janë ndarë burime të mjaftueshme për zbatimin e premtimeve?

Statusi i përmbushjes. Tregon nëse premtimet janë realizuar, pjesërisht realizuar, apo të porealizuara.

Krahasimi me kapacitete fiskale dhe kostot e përmbushjes

Platforma krahason në mënyrë të vazhdueshme premtimet me ndarjen e fondeve dhe ndryshimet në Planin Buxhetor Vjetor (PBV). Kjo ndihmon në identifikimin e:

- ✓ Përputhshmërisë midis premtimeve politike dhe shpenzimeve reale.
- ✓ Transparencës dhe përgjegjshmërisë në ndarjen dhe përdorimin e fondeve qeveritare.

Raportet e progresit

[Polifakt.al](#) gjeneron raporte periodike për të dokumentuar progresin në përmbushjen e premtimeve. Këto raporte përfshijnë:

- Vlerësimin e performancës së ministrive dhe sektorëve përkatës.
- Përditësime mbi shkallën e arritjes së objektivave të qeverisë.

Kjo qasje siguron një mbikëqyrje të detajuar dhe të pavarur, duke përmirësuar llogaridhënien dhe transparencën në qeverisje.

Kushtet e përdorimit të Raportit

Qëllimi dhe përgjegjësia

Raporti shërben si bazë për hartimin e politikave ekonomike për të shmangur krizat financiare dhe për të forcuar qëndrueshmërinë ekonomike.

Çdo mendim i shprehur në raport i takon autorit dhe nuk përfaqëson pikëpamjet institucionale të ALTAX apo POLIFAKT.

Riprodhimi dhe shpërndarja

Çdo përmbajtje e këtij raporti mund të shpërndahet ose riprodhohet vetëm duke ruajtur saktësinë dhe duke cituar burimin origjinal (Qendra ALTAX).

Përmbajtja duhet të shoqërohet gjithmonë me njohjen e cilësisë së burimit në çdo lloj përdorimi.

Kushtet për përdoruesit

Përdoruesit që ndajnë raportin duhet të promovojnë pajtueshmërinë me këto kushte nga përdoruesit përfundimtarë.

Çdo tentativë për të shitur përmbajtjen, plotësisht ose pjesërisht, kërkon leje paraprake nga Qendra ALTAX.

Kufizime të përdorimit

Raporti mund të përdoret vetëm për qëllime jo-fitimprurëse.

Çdo riprodhim duhet të shoqërohet me citimin e burimit origjinal si Qendra ALTAX.

Fjalë Kyçe: #premtime zgjedhore #program qeverises #dialog deliberativ #analiza #buxheti #prioritete #politike #pergjegjshmeri financiare #transparence #kapacitete fiskale #permbushje

Kodi JEL: D72, E62, H50, P11

© Të gjitha të drejtat e rezervuara nga **Qendra ALTAX**.

Konsiderata

(Shqip) Ky dokument është një produkt i bashkëpunimit mes një grupi të gjerë kontribuesish – autorëve, ekspertëve, përpunuesve të të dhënave dhe stafit mbështetës nën drejtimin e Drejtoreshës Ekzekutive. Lexuesit dhe ndjekësit janë një komponent kyç për vijimësinë e punës.

ALTAX nëpërmjet këtij dedikimi falënderonë autorët, si kontribuesit kryesorë. Me analizën e tyre ata kanë kryer një punë të rëndësishme në modelimin dhe analizimin e problematikave ekonomike dhe politike. Nga produkti analizës kanë siguruar saktësinë dhe renditjen e të dhënave statistikore, si dhe strukturimin e argumenteve dhe përfundimeve për temën kryesore të infrastrukturës dhe transportit.

Me këtë rast falënderojmë edhe përpunuesit e të dhënave statistikore, të cilët kanë ndihmuar në ilustrimin e analizës së plotë, duke identifikuar dhe përshkruar momentet kyçe që lidhen me temat ekonomike dhe politike.

Një falënderim i veçantë është për ekspertët që bashkëpunojnë vullnetarisht me ALTAX. Nga komunikimi me ta janë marrë mendime profesionale dhe etike që kanë ndikuar në përmirësimin e dokumentit.

Një falënderim i veçantë shkon për dizajnerin për formatimin profesional të bërë këtij publikimi si dhe për ndihmën në vijimësi duke kontribuar në aksesin dhe përdorimin praktik të dokumentit nga lexuesit në aplikacionin ALTAX që mund të shkarkohet në [App Store](#) dhe [Google Play](#).

Kjo analizë është drejtuar dhe koordinuar nga Drejtoresh ekzekutive e ALTAX, e cila ka mbikëqyrur procesin e hartimit të analizës, si dhe promovimin e vizionit të organizatës nëpërmjet gjithë produkteve të ALTAX

Falënderimi i ALTAX drejtohet edhe për lexuesit dhe ndjekësit. Ata luajnë një rol të rëndësishëm për motivimin e vazhdueshëm të ALTAX në publikimin e analizave të tjera dhe në ruajtjen e objektivit për të qenë një komentator i politikave fiskale dhe ekonomike në Shqipëri dhe më gjerë.

Për komente dhe sqarime, ju mund të na kontaktoni duke shkruar tek info@altax.com

Acknowledgement

(English) This document is a product of collaboration between a wide group of contributors – authors, experts, data processors and support staff – under the leadership of the Executive Director. Readers and followers are a key component for the continuity of the work.

ALTAX through this dedication thanks the authors, as the main contributors. With their analysis, they have done an important job in modeling and analyzing economic and political issues. From the analysis product, they have ensured the accuracy and ordering of statistical data, as well as the structuring of arguments and conclusions on the main topic of infrastructure and transport.

On this occasion, we also thank the statistical data processors, who have helped illustrate the complete analysis, by identifying and describing key moments related to economic and political topics.

A special thanks goes to the experts who voluntarily cooperate with ALTAX. From communication with them, professional and ethical opinions have been obtained that have influenced the improvement of the document.

A special thanks goes to the designer for the professional formatting of this publication and for the ongoing assistance by contributing to the access and practical use of the document by readers in the ALTAX application that can be downloaded from the [App Store](#) and [Google Play](#).

This analysis was directed and coordinated by the Executive Director of ALTAX, who has overseen the process of drafting the analysis, as well as the promotion of the organization's vision through all ALTAX products

ALTAX's thanks are also addressed to its readers and followers. They play an important role in the continuous motivation of ALTAX in publishing other analyses and in maintaining the objective of being a commentator on fiscal and economic policies in Albania and beyond.

For comments and clarifications, you can contact us by writing to info@altax.com

Follow ALTAX and Polifakt on social media, Web and in our App

FISKALISTI

You are placed in our focus and
We are at your attention creating together!

ALTAX - POLIFAKT

We publish and distribute information,
ongoing analysis and studies.

ALTAX

Communicate through social media addresses

ALTAX

Watch our informative and educational videos

ALTAX.AL

Read and download unique analyses and studies

POLIFAKT.AL

Look at how many political promises have been kept.

App Store
Google Play

Download the application to have it delivered directly to your cell phone.

A relationship about the commonalities that unite us in everyday life.

Objektivi - Rritja ekonomike dhe Pagat

Synimi:

Nxitja e zhvillimit ekonomik përmes një rritjeje të qëndrueshme dhe të balancuar.

Qëllimi:

Të arrihet një rritje ekonomike mesatare prej 4.5% në vit, që do të mbështesë një rritje të pagave në nivel kombëtar, përmirësimin e standardeve të jetesës dhe fuqizimin e sektorëve të ndryshëm të ekonomisë.

Rritja ekonomike do të jetë mesatarisht 4.5 % në vit dhe do të mbështesë një rritje edhe më të madhe të pagave në nivel vendi

A. Analizë e premtimit për rritjen ekonomike 2021 - 2025

Premtimi kryesor i dhënë në programin qeveritar është se rritja ekonomike e Shqipërisë do të jetë mesatarisht 4.5% në vit, dhe kjo rritje do të mbështesë një rritje të mëtejshme të pagave në nivel vendi. Ky angazhim sugjeron një rritje të qëndrueshme të produktivitetit dhe ekonomisë, e cila do të ndihmojë në përmirësimin e kushteve të jetesës dhe do të çojë në rritjen e pagave për punonjësit në sektorë të ndryshëm.

Produktet konkrete të premisë:

1. Rritja e investimeve publike dhe private

Qeveria synon të krijojë një mjedis të favorshëm për investime duke përmirësuar infrastrukturën dhe duke ofruar stimuj për investitorët. Kjo përfshin investime në projekte të mëdha infrastrukturore dhe zhvillimin e sektorëve kyç si turizmi, bujqësia dhe energjia.

2. Politika fiskale dhe ulje taksash për bizneset

Parashikohet ulje e barrës fiskale për bizneset dhe krijimi i mundësive për rritjen e konkurrencës, përmes stimujve dhe lehtësirave për investitorët. Kjo mund të çojë në krijimin e vendeve të reja pune dhe përmirësimin e produktivitetit.

3. Përmirësimi i kushteve për rritjen e produktivitetit

Rritja e pagave është e lidhur ngushtë me rritjen e produktivitetit të punës. Do të ketë përpjekje për rritjen e cilësisë së arsimit dhe trajnimeve për forcën punëtore, për të siguruar që pagat e rritura të pasqyrojnë një produktivitet të lartë.

4. Mbështetje për sektorët që nxisin rritjen e pagave

Investime në sektorët që kanë potencial të lartë për të krijuar vende pune të qëndrueshme dhe me paga më të larta, si sektori i teknologjisë, turizmi dhe energjia. Kjo do të përfshijë mbështetje për zhvillimin e startupeve dhe sipërmarrësve të rinj.

5. Reforma në sektorin e shërbimeve publike

Rritja e pagave për administratën publike si pjesë e reformave që synojnë përmirësimin e shërbimeve publike dhe rritjen e efikasitetit të administratës shtetërore.

Premtimi i rritjes ekonomike prej 4.5% dhe rritja e pagave është një angazhim për një rritje të qëndrueshme ekonomike, mbështetur nga reforma dhe politika që nxisin investime dhe përmirësojnë produktivitetin. Kjo rritje do të kërkojë masa të koordinuara në sektorë të ndryshëm dhe një angazhim të fortë nga qeveria për të krijuar mundësi të reja ekonomike dhe për të përmirësuar standardet e jetesës për qytetarët

Analiza e programit qeveritar të Shqipërisë 2021-2025 dhe lidhja me premtimin

1. Konteksti Politik: Programi qeveritar është i lidhur ngushtësisht me synimet politike të qeverisë për të forcuar mbështetje dhe popullaritet, veçanërisht para periudhës zgjedhore. Premtimi për rritjen ekonomike dhe të pagave mund të shërbejë si një mjet politik për të tërhequr mbështetje dhe për të stabilizuar pozitat e qeverisë. Ky angazhim është një përgjigje ndaj shqetësimeve për pabarazitë dhe papunësinë, duke pasur në fokus minimizimin e tensioneve sociale dhe përmirësimin e marrëdhënieve me qytetarët.

Për sa i përket efikasitetit të administratës publike dhe luftës kundër korrupsionit, këto janë gjithashtu aspekte që ndikojnë drejtpërdrejtë në realizimin e objektivave të premtuar. Pa një menaxhim të mirë të burimeve dhe një administratë të pastruar nga korrupsioni, realizimi i premtimeve është në rrezik.

2. Konteksti Social: Ky program ka një ndikim të drejtpërdrejtë në përmirësimin e kushteve të jetesës dhe uljen e pabarazive sociale. Rritja e pagave dhe fuqia blerëse janë të lidhura me mundësitë për uljen e varfërisë dhe rritjen e konsumit të brendshëm. Si pasojë, kjo mund të kontribuojë në një rritje të standardeve të jetesës për shtesa të caktuara të shoqërisë, përfshirë gratë, të rinjtë dhe ata që jetojnë në zona rurale. Programi është gjithashtu një reagim ndaj kërkesave të grupeve më të margjinalizuara për mundësi të barabarta ekonomike.

3. Konteksti Ekonomik: Në aspektin ekonomik, premtimi për rritje ekonomike mesatare prej 4.5% është i lidhur me investimet dhe diversifikimin e sektorëve. Përpjekjet për të tërhequr investime të huaja dhe për të mbështetur sektorë si energjia e rinovueshme, turizmi dhe infrastruktura janë jetike për arritjen e rritjes së qëndrueshme. Po ashtu, zhvillimi i sektorëve të rinj, si sektori dixhital, ka mundësinë të krijojë mundësi pune dhe të kontribuoni në zhvillimin afatgjatë të ekonomisë.

4. Konteksti Buxhetor: Për realizimin e premtimeve për rritje ekonomike dhe rritje të pagave, është e domosdoshme menaxhimi i kujdesshëm i financave publike. Rritja e të ardhurave buxhetore është e mundur përmes përmirësimit të produktivitetit, zgjerimit të bazës tatimore dhe luftës kundër evazionit fiskal. Një tjetër aspekt i rëndësishëm është menaxhimi i borxhit publik, i cili mund të rrezikojë qëndrueshmërinë makroekonomike nëse rritet shumë.

5. Faktori Ndërkombëtar: Shqipëria është e lidhur ngushtësisht me zhvillimet ndërkombëtare, veçanërisht me ato që lidhen me Bashkimin Evropian (BE). Procesi i integritit në BE është një mundësi për të rritur investimet dhe për të marrë mbështetje ekonomike. Marrëdhëniet e forta me BE-në mund të ndikojnë në përmirësimin e sektorëve kyç si energjia dhe infrastruktura. Ndikimi i krizave globale, si pandemia e COVID-19, mund të pengojë ose mbështesë realizimin e objektivave të rritjes ekonomike.

6. Trendi Global dhe SDG (Qëllimet e Zhvillimit të Qëndrueshëm): Përbushja e objektivave të zhvillimit të qëndrueshëm (SDG) është gjithashtu një aspekt i rëndësishëm i programit.

- **SDG 1 (Eliminimi i varfërisë)** është i lidhur ngusht me rritjen e pagave dhe mundësitë e punës, të cilat mund të ndihmojnë në uljen e varfërisë.
- **SDG 8 (Puna e denjë dhe rritja ekonomike)** synon një rritje ekonomike të qëndrueshme dhe punësim të denjë, të cilat janë në përputhje me objektivat e programit qeveritar.

- **SDG 10 (Reduktimi i pabarazive)** ka të bëjë me arritjen e një shoqërie më të barabartë dhe mund të ndihmohet nga rritja e pagave dhe mundësitë për grupet më të marginalizuara.
- **SDG 13 (Veprim mbi ndryshimet klimaterike)** gjithashtu është i lidhur me investimet në energji të rinovueshme dhe teknologji të pastra.

Programi qeveritar i Shqipërisë për periudhën 2021-2025 është një angazhim i gjerë që përfshin një spektrum të gjerë faktorësh të politikës, ekonomisë, shoqërisë dhe faktorëve ndërkombëtarë. Ai ka për qëllim një rritje të qëndrueshme ekonomike dhe përmirësimin e kushteve të jetesës, duke i dhënë përparësi zhvillimit ekonomik dhe reduktimit të pabarazive sociale.

Ky program është gjithashtu një përpjekje për të arritur qëllimet e zhvillimit të qëndrueshëm (SDG) dhe për të pozicionuar Shqipërinë në një trajektore të qëndrueshme dhe të begatë.

B. Kuadri Rregullator dhe politikat

Për të analizuar kuadrin rregullator dhe përputhshmërinë e tij me strategjitë dhe politikat sektoriale deri në vitin 2025, mund të shqyrtojmë disa dokumente kyçe që përcaktojnë orientimet dhe objektivat e politikave qeveritare në Shqipëri. Këtu janë disa nga burimet kryesore:

1. **[Programi Qeveritar 2021-2025](#)**: Ky dokument përcakton prioritetet dhe objektivat e qeverisë për periudhën 2021-2025, duke përfshirë zhvillimin ekonomik, përmirësimin e kushteve të jetesës dhe rritjen e pagave. Ai shërben si kuadër strategjik për politikat dhe masat që do të ndërmerren në këtë periudhë.
2. **[Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim Evropian 2022-2030](#)**: Ky dokument ofron një vizion afatgjatë për zhvillimin e Shqipërisë dhe integrimin e saj në Bashkimin Evropian. Ai përcakton objektivat dhe masat që do të ndërmerren për të arritur këto synime deri në vitin 2030.
3. **[Strategjia Ndërsektoriale e Drejtësisë 2024-2030](#)**: Ky dokument fokusohet në reformën e sistemit të drejtësisë dhe përcakton masat dhe objektivat për përmirësimin e këtij sektori deri në vitin 2030. Ai është i lidhur ngushtë me objektivat e Programit Qeveritar dhe Strategjisë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim Evropian.
4. **[Plani Kombëtar i Veprimit 2023-2025](#)**: Ky plan përmban masat dhe aktivitetet konkrete që do të ndërmerren në periudhën 2023-2025 për të mbështetur implementimin e politikave dhe strategjive të përcaktuara në dokumentet e mësipërme. Ai ofron një kuadër operativ për realizimin e objektivave të vendosura.

Premtimi për rritje ekonomike mesatarisht 4.5% në vit dhe mbështetje për rritjen e pagave kërkon një kornizë rregullatore të qëndrueshme, si dhe implementimin e strategjive sektoriale që mund të mbështesin këtë rritje.

Analizimi i kërkesave rregullatore dhe strategjive sektoriale është kyç për të vlerësuar se sa janë përmbushur këto objektiva dhe cilat janë mundësitë dhe sfidat që lidhen me to.

1. Aspekti Rregullator:

Aspekti rregullator përfshin kuadrin ligjor dhe politik që ndikon drejtpërdrejt në mundësinë e realizimit të rritjes ekonomike dhe të përmirësimit të pagave. Për Shqipërinë, disa elemente kyçe përfshijnë:

a) *Reformat Fiskale dhe Taksat:*

- **Taksimi progresiv dhe stimuj për investimet:** Qeveria ka ndërmarrë disa reforma në sistemin e taksave për të mbështetur investimet dhe krijimin e vendeve të punës. Taksat për ndërmarrjet janë përpjekur të jenë të favorshme për nxitjen e biznesit, por ende ka nevojë për më shumë thjeshtim dhe transparencë për të nxitur më tej investimet.
- **Formalizimi i ekonomisë dhe lufta kundër evazionit fiskal:** Ndërmarrja e masave për të rritur mbledhjen e taksave dhe për të luftuar evazionin është një tjetër aspekt i rëndësishëm i reformave fiskale, që ndihmon në rritjen e të ardhurave buxhetore dhe mbështetjen e rritjes ekonomike.

b) *Rregulloret për Investimet dhe Shërbimet:*

- **Politika e lehtësimit të investimeve të huaja dhe të brendshme:** Shqipëria ka miratuar politika për lehtësimin e investimeve të huaja, siç është miratimi i ligjeve që ofrojnë përfitime tatimore për investitorët. Megjithatë, pasiguria ligjore dhe vonesat në miratimin e lejeve dhe licencave mbeten shqetësime.
- **Rregulloret për mbrojtjen e mjedisit dhe përdorimin e burimeve natyrore:** Strategjitë për rritjen e qëndrueshmërisë mjedisore janë të lidhura ngushtë me rritjen ekonomike afatgjatë, veçanërisht në sektorët e energjisë dhe bujqësisë, ku ka pasur përpjekje për të promovuar energjinë të rinovueshme dhe përdorimin e resurseve natyrore në mënyrë më efikase.

c) *Përmirësimi i Infrastrukturës Ligjore dhe Administrative:*

- **Kapacitetet administrative dhe zbatimimi i ligjeve:** Megjithëse ka pasur përmirësime në kuadrin ligjor dhe përpjekje për ta bërë administratën publike më efikase, ende mbeten vonesa dhe sfida në zbatimin e politikave dhe ligjeve, për shkak të burokracisë dhe mungesës së kapaciteteve të administratës.

2. Kërkesat dhe Strategjitë Sektoriale:

Strategjitë sektoriale janë të rëndësishme për të siguruar që investimet dhe politika të jenë të orientuara drejt rritjes së produktivitetit dhe përmirësimit të kushteve të jetesës për qytetarët. Disa nga sektorët kyç dhe strategjitë përkatëse përfshijnë:

a) *Sektori i Infrastrukturës:*

- **Strategjia e Infrastrukturës:** Strategjitë për zhvillimin e infrastrukturës kanë qenë të fokusuar në ndërtimin e rrugëve, porteve dhe energjisë. Investimet në këtë sektor janë të rëndësishme për të nxitur zhvillimin e mëtejshëm ekonomik, veçanërisht për industrinë e turizmit dhe bujqësinë.

- **Zbatimi dhe efikasiteti:** Megjithatë, ka pasur disa vonesa në realizimin e projekteve të infrastrukturës, për shkak të mungesës së financimeve, burimeve të menaxhimit dhe pengesave administrative. Pasiguria ligjore dhe burokracia kanë ngadalësuar zhvillimin.

b) Sektori i Energjisë dhe Burimet Natyrore:

- **Politikat për energjinë e rinovueshme:** Strategjitë për energjinë e rinovueshme dhe eficiencën energjetike janë të rëndësishme për të mbështetur qëndrueshmërinë afatgjatë të ekonomisë. Shqipëria ka pasur investime në energjinë hidroelektrike dhe në projektet e energjisë diellore dhe të erës, që janë synuar të rrisin furnizimin e energjisë dhe të kontribuojnë në qëndrueshmërinë mjedisore.
- **Shfrytëzimi i burimeve natyrore:** Megjithatë, ka pasur kritika për menaxhimin e burimeve natyrore, përfshirë energjinë dhe minerale, për shkak të ndikimeve mjedisore dhe menaxhimit të dobët të këtyre resurseve.

c) Sektori i Bujqësisë:

- **Politikat e mbështetjes për bujqësinë:** Për të mbështetur rritjen e pagave dhe zhvillimin ekonomik, Shqipëria ka përfshirë politikën bujqësore në agjendën e saj të zhvillimit, me fokus në përmirësimin e infrastrukturës bujqësore, teknologjinë dhe mbështetje për fermerët. Sektori ka përfituar nga disa programe të mbështetjes financiare dhe subvencioneve.
- **Problemet me shfrytëzimin e teknologjisë dhe kapitalit:** Sektorët bujqësorë shpesh kanë vuajtur nga mungesa e investimeve në teknologji dhe kapacitete, duke kufizuar potencialin e rritjes së produktivitetit dhe rritjen e pagave.

d) Sektori i Turizmit:

- **Strategjia e zhvillimit të turizmit:** Turizmi ka qenë një sektor kyç për rritjen ekonomike, dhe strategjitë e zhvillimit të turizmit përfshijnë promovimin e Shqipërisë si destinacion turistik dhe investime në infrastrukturën turistike. Megjithatë, ka pasur sfida për të arritur një zhvillim të qëndrueshëm dhe të përfshirë të turizmit, për shkak të pasigurisë në investime dhe konkurrencës rajonale.

3. Përbushja e Strategjive dhe Kërkesave Sektoriale:

Në përgjithësi, strategjitë sektoriale dhe kërkesat rregullatore janë zhvilluar në mënyrë që të mbështesin një rritje ekonomike dhe përmirësim të pagave, por zbatimi i këtyre strategjive ka pasur disa vështirësi:

- **Rritja e produktivitetit:** Disa sektorë si turizmi dhe energjia kanë pasur sukses, por sektori bujqësor dhe shëndetësia kanë hasur në vështirësi në zbatimin e strategjive dhe kanë kërkuar më shumë mbështetje dhe investime.
- **Kufizimet administrative dhe ligjore:** Burokracia dhe mungesa e kapaciteteve administrative janë barrierat kryesore për realizimin e plotë të këtyre strategjive.

Premtimi për një rritje ekonomike të qëndrueshme dhe për mbështetje të pagave është mbështetur nga strategjitë sektoriale dhe kërkesat rregullatore, por përbushja e tij ka hasur në vështirësi kryesisht për shkak të barrierave administrative, burimeve të kufizuara

financiare dhe mungesës së efikasitetit në zbatimin e ligjeve dhe politikave. Për të arritur qëllimet, është e nevojshme një angazhim më i madh në rritjen e kapaciteteve administrative, si dhe përmirësimin e mjedisit të biznesit dhe konkurrueshmërisë në sektorët kyç.

Për të siguruar përputhshmërinë e kuadrit rregullator me strategjitë dhe politikat sektoriale deri në vitin 2025, është e rëndësishme të analizohen këto dokumente në mënyrë të detajuar dhe të monitorohet implementimi i masave të parashikuara. Kjo do të mundësojë identifikimin e mundësive për përmirësim dhe sigurinë që objektivat e vendosura po arrihen në përputhje me planifikimet e bëra.

C. Vlerësimi dhe analiza e ecurisë së produkteve

Për të vlerësuar dhe krahasuar alokimet buxhetore dhe kapacitetet fiskale me kostot direkte dhe indirekte të premtimit të qeverisë për rritjen ekonomike dhe mbështetje të rritjes së pagave, mund të ndiqet një analizë të strukturuar dhe gjithëpërfshirëse. Më poshtë është një analizë më e detajuar në lidhje me premisën dhe faktorët e ndryshëm që ndikojnë në ecurinë e premtimit, duke u mbështetur në të dhëna të mundshme dhe një kuadër vlerësimi.

1. Tendencat Historike në Alokimet Fiskale dhe Performancën në Sektorët Përkatës

Alokimet Fiskale:

- **Investimet Publike:** Shqipëria ka realizuar një rritje të moderuar në alokimet për investime publike, me fokus në sektorë si infrastrukturë, energji dhe turizëm. Megjithatë, këto alokime janë ende nën nevojat e kërkuara për një rritje të qëndrueshme prej 4.5% të PBB-së. Sektorët si shëndetësia dhe arsimit, megjithëse kanë marrë alokime në rritje, ende kanë nevojë për investime më të thelluara për të përmbushur standardet e kërkuara.
- **Sektori i Shëndetësisë dhe Arsimit:** Alokimet në këto sektorë janë në rritje, por mbeten ende nën nivelet e nevojshme për të garantuar një rritje të qëndrueshme të pagave dhe përmirësimin e kushteve të punës në administratën publike.

Performanca e Sektorëve:

- **Bujqësia:** Pavarësisht rëndësisë së këtij sektori për ekonominë, bujqësia ka hasur vështirësi për shkak të mungesës së investimeve dhe përmirësimit të infrastrukturës. Rritja e produktivitetit dhe avancimi i teknologjisë mund të mbështesë një rritje të qëndrueshme ekonomike.
- **Turizmi dhe Shërbimet:** Rritja e turizmit ka pasur një ndikim pozitiv në rritjen ekonomike. Shqipëria ka përfituar nga investimet e huaja dhe zgjerimi i tregut të turizmit, gjë që ka kontribuar në rritjen e PBB-së.
- **Energjia dhe Teknologjia:** Investimet në energjinë e rinovueshme dhe infrastrukturën energjetike janë në rritje, por ka sfida për përmirësimin e kapaciteteve dhe teknologjive që mbështesin këtë sektor.

2. Kostot Direkte dhe Indirekte të Zbatimit të Premtimit

Kostot Direkte:

- **Investime në Infrastrukturë:** Për të arritur një rritje të qëndrueshme ekonomike dhe për të mbështetur një rritje të pagave, Shqipëria do të duhet të alokojë investime të konsiderueshme, sidomos në infrastrukturë. Këto investime do të përfshijnë projekte të mëdha infrastrukturore, si rrugët, hekurudhat dhe energjia. Megjithatë, shpenzimet do të kërkojnë burime financiare të konsiderueshme.
- **Subvencione dhe Stimuj për Sektorët Produktivë:** Kjo përfshin mbështetje për sektorët që ndodhen nën presion, si bujqësia, industria dhe turizmi. Kjo mbështetje do të jetë e nevojshme për të rritur produktivitetin dhe për të stimuluar rritjen e pagave në këto sektorë.

Kostot Indirekte:

- **Shpenzimet Administrative dhe Operacionale:** Zbatimi i premtimeve do të kërkojë ngritjen e kapaciteteve administrative dhe përmirësimin e mekanizmave të monitorimit dhe vlerësimit. Kjo do të çojë në rritjen e shpenzimeve operative për administratën publike.
- **Efeki në Borxhin Publik:** Financimi i investimeve dhe mbështetje për rritjen e pagave mund të kërkojë rritjen e borxhit publik, duke krijuar presion për menaxhimin e borxhit.

3. Krahasoni Këto Kosto me Alokimet Aktuale Buxhetore dhe Kapacitetet Fiskale

Alokimet Buxhetore:

- **Investime në Infrastrukturë:** Shqipëria ka rritur alokimet për investime në sektorë strategjikë, por këto mbeten ende të ulëta për të mbështetur një rritje të qëndrueshme ekonomike prej 4.5%. Për të realizuar objektivin e rritjes ekonomike, do të duhet të sigurohen alokime më të mëdha dhe efikase.
- **Shpenzimet për Pagat dhe Administratën Publike:** Rritja e pagave në administratën publike është një hap pozitiv, por për të mbështetur standarde më të larta të jetesës, niveli i pagave duhet të rritet më tej, që është një sfidë për buxhetin aktual.

Të Ardhurat e Parashikuara:

- **PBB dhe Të Ardhurat Fiskale:** Shqipëria ka arritur një rritje të moderuar të të ardhurave fiskale, përmes rritjes së tatimeve dhe luftës kundër evazionit fiskal. Megjithatë, kjo rritje është më e ngadaltë se rritja e pritur e PBB-së, duke krijuar sfida në realizimin e objektivave fiskale.
- **Rreziku i Mospërmbushjes së Objektivave Fiskale:** Borxhi publik është relativisht i lartë dhe kapacitetet fiskale janë të kufizuara, duke krijuar një ambient të pasigurt për realizimin e premtimeve të rritjes ekonomike dhe mbështetjes së pagave.

4. Vlerësimi i Kërkesave Infrastrukturore, Administrative dhe Teknike për Zbatim

Infrastruktura:

Shqipëria duhet të investojë në projekte të mëdha infrastrukturore që janë të nevojshme për të mbështetur rritjen e qëndrueshme ekonomike. Investimet në rrugë, hekurudha dhe energji do të përmirësojnë efikasitetin dhe konkurrueshmërinë ekonomike.

Kapacitetet Administrative dhe Teknike:

- **Reformat Administrative:** Reforma të mëtejshme janë të nevojshme për të përmirësuar kapacitetet e administratës publike dhe për të siguruar zbatimin efektiv të politikave.
- **Trajnimi dhe Teknologjia:** Investimi në trajnime dhe avancimin e teknologjisë do të ndihmojë në realizimin e premtimeve dhe përmirësimin e efikasitetit të administratës publike.

5. Rrezikët dhe Mundësitë

Rrisqet:

- **Shtrëngimi i Burimeve Financiare:** Rritja e borxhit publik mund të ndikojë në qëndrueshmërinë fiskale dhe të kufizojë mundësitë për alokime të tjera buxhetore.
- **Kriza Globale dhe Faktorët e Jashtëm:** Faktorët si kriza ekonomike globale mund të ndikojnë në realizimin e premtimit të rritjes ekonomike.

Mundësitë:

- **Përmirësimi i Infrastrukturës dhe Investimet e Huaja:** Investimet në infrastrukturë dhe mundësitë për tërheqjen e investimeve të huaja do të kontribuojnë në rritjen e qëndrueshme ekonomike dhe përmirësimin e kushteve të jetesës.
- **Inovacioni dhe Diversifikimi Ekonomik:** Teknologjia dhe mbështetje për sektorët e rinj, si IT dhe energjia e rinovueshme, mund të sjellin mundësi të reja për rritje dhe zhvillim afatgjatë.

Në përfundim, për të arritur një rritje ekonomike prej 4.5% dhe mbështetje të rritjes së pagave deri në vitin 2025, Shqipëria duhet të sigurojë alokime më të mëdha dhe më efikase në sektorët strategjikë, të përmirësojë kapacitetet fiskale dhe administrative, dhe të vazhdojë të investojë në infrastrukturën dhe teknologjinë që mbështet zhvillimin ekonomik.

D. Rritja ekonomike dhe alokimet buxhetore për zbatimin e premtimit

Për të vlerësuar ecurinë e premtimit për "Rritja ekonomike do të jetë mesatarisht 4.5% në vit dhe do të mbështesë një rritje edhe më të madhe të pagave në nivel vendi", mund të bëjmë një krahasim të thelluar duke përdorur të dhëna të azhurnuara, statistikë buxhetore, vendime dhe dokumente të tjera relevante. Kjo analizë mund të përfshijë krahasime të performancës ekonomike, alokimet fiskale, dhe ndryshimet në politikat sektoriale për periudhën 2021-2025.

1. Krahasimi i Performancës Ekonomike dhe Buxhetore (2021-2025)

Për të kuptuar nëse premtimi për rritjen ekonomike mesatarisht 4.5% në vit është realizuar ose është në rrugën e duhur, duhet të shqyrtojmë disa të dhëna kryesore të performancës ekonomike dhe buxhetore.

a) Rritja Ekonomike dhe Treguesit e Buxhetit:

Rritja Ekonomike:

2021: Shqipëria pati një rritje ekonomike të shpejtë pas ndikimit të pandemisë, me një normë rritjeje prej **8.3%** sipas të dhënave të INSTAT. Ky ishte një reagim i fortë nga efektet e krizës shëndetësore.

2022: Rritja e PBB-së ishte më modeste, me një vlerë prej **4.6%**, sipas raportit të INSTAT, duke pasur parasysh faktorët e pasigurisë globale dhe inflacionin.

2023: Projektioni i rritjes ekonomike ishte rreth **3.1%**, për shkak të presioneve inflacioniste dhe sfidave globale, përfshirë ngadalësimin ekonomik në BE dhe pasojat e luftës në Ukrainë.

2024 dhe 2025: Parashikohet një rritje më të ngadaltë të ekonomisë për vitet e ardhshme, duke mbetur afër **3.0% - 3.5%** për vitin 2024, me mundësi për një përmirësim të mundshëm në vitin 2025 nëse merren masa stimulimi.

Alokimet Fiskale (PBA 2021-2025):

2021: Alokimi fiskal ishte i orientuar në masat emergjente për COVID-19, dhe investimet në infrastruktura ishin të theksuara. Buxheti u rrit për të përballuar rritjen e shpenzimeve për mbështetje sociale dhe shëndetësore, por deficitet fiskalë ishin të larta.

2022: Përdorimi i fondeve të buxhetit ishte më i orientuar drejt përmirësimit të kushteve të punës dhe mbështetjes për sektorët e energjisë dhe bujqësisë, me një rritje të alokimeve për këto sektore.

2023: Përqendrimi në mbështetje për sektorët e ndikuar nga kriza globale dhe zhvillimet e energjisë ka kërkuar alokime të rritura për sektorët e energjisë dhe infrastrukturës.

2024 dhe 2025: Buxheti për këto vite është fokusuar në projekte infrastrukturore dhe stimulimin e investimeve private, për të rritur rritjen ekonomike dhe përmirësuar pagat.

1. Rritja Ekonomike në Periudhën 2021–2024

a) 2021 – Rikuperimi Pas Pandemisë

- Pas pasojave të mëdha të pandemisë, Shqipëria ka regjistruar një rritje të madhe ekonomike në vitin 2021, me një rritje prej **8.3%** të PBB-së (INSTAT). Ky ritëm i lartë është rezultat i rikuperimit të shpejtë pas mbylljes së ekonomisë për shkak të COVID-19, si dhe një rritje të kërkesës për eksportet dhe investimet.
- Ky vit shënoi një periudhë të rëndësishme për ringritjen e sektorëve të turizmit dhe industrisë, të cilat kishin pasur humbje të mëdha gjatë vitit 2020.

b) 2022 – Stabilizimi dhe Rritje e Paaftë për Të Arritur 4.5%

- Në vitin 2022, rritja ekonomike ka qenë më e moderuar, me një rritje prej **4.6%** (INSTAT). Megjithatë, ky ritëm është më i ulët se 4.5% e parashikuar për vitin, duke treguar një ngadalësim të shpejtë të ekonomisë krahasuar me vitin 2021.
- Faktori kryesor që ka ndikuar në këtë ngadalësim është **inflacioni i lartë**, që ka arritur nivele historikisht të larta, si dhe pasiguria globale e shkaktuar nga kriza energjetike dhe luhatjet e çmimeve të naftës dhe gazit.

c) 2023 – Ndikimet nga Kriza e Energjisë dhe Lufta në Ukrainë

Projekti i rritjes ekonomike për vitin 2023 ishte rreth **3.1%**, një normë më e ulët se 4.5% e premtuar. Ky ngadalësim është shpjeguar nga:

- **Rritja e çmimeve të energjisë dhe inflacioni** në nivel global, që ka ndikuar negativisht në sektorët industrialë dhe bujqësinë.
- **Pasiguria gjeopolitike**, për shkak të luftës në Ukrainë, ka shkaktuar një ndikim të konsiderueshëm në tregjet ndërkombëtare të energjisë dhe ka bërë që inflacioni të mbetet i lartë.
- Përpjekjet për të stabilizuar ekonominë, të tilla si paketat e mbështetjes dhe stimujve fiskalë, kanë ndihmuar për të shmangur një rënie më të madhe.

d) 2024 – Parashikimi dhe Faktorët e Ndikuar

Për vitin 2024, u projektua **një rritje e moderuar prej 3.3% – 3.5%**, sipas Ministrisë së Financave dhe institucioneve ndërkombëtare. Ky ritëm është i mjaftueshëm për të mbajtur një stabilitet të caktuar, por është më i ulët se 4.5% e parashikuar.

- **Kriza e energjisë** vazhdon të mbetet një faktor ndikues, edhe pse Shqipëria ka mundësi të përfitojë nga energjia e rinovueshme dhe hidroelektrike.
- **Përpjekjet për stabilizimin e inflacionit** dhe mbështetje për sektorin privat, veçanërisht përmes fondeve për digjitalizimin dhe nxitjen e investimeve private.

2. Mbështetje për Rritjen e Pagave

Premtimi për mbështetje të rritjes së pagave në Shqipëri është një nga objektivat kryesore të qeverisë. Ky proces është lidhur ngushtë me performancën ekonomike, si dhe me politikat e alokimit të fondeve në sektorët përkatës.

a) Paga dhe Politikat Fiskale:

Paga e Sektorit Publik:

- Në vitin 2021, qeveria e Shqipërisë shpalli një **rritje të pagave** për administratën shtetërore dhe sektorët arsimor dhe shëndetësor. Kjo ka pasur një ndikim të menjëhershëm në nivelin e jetesës për këto grupe.
- Në vitin 2022 dhe 2023, pagat në sektorët e tjerë gjithashtu janë rritur, por në një shkallë më të vogël, duke u fokusuar në mbështetje për grupet me pagë më të ulët.

Krahasimi me Sektorin Privat:

- Sektori privat, megjithatë, ka pasur rritje më të ngadaltë të pagave, për shkak të presioneve të jashtme dhe të brendshme si inflacioni dhe rritja e kostove të prodhimit.

b) Paga Mesatare në Shqipëri:

- **Paga mesatare** në Shqipëri ka pësuar një rritje të moderuar gjatë periudhës 2021-2023. Sipas të dhënave nga **INSTAT**, paga mesatare në vitin 2021 ishte rreth **55,000 lekë/muaj**, ndërsa për vitin 2024 (Tr.III) ka arritur në rreth **77,670 lekë/muaj**.
- Për vitin 2025 është e mundshme, që paga mesatare të rritet më tej, por në një ritëm më të ulët se 4.5%, për shkak të presioneve inflacioniste dhe krizës potenciale energjetike.

3. Strategjitë dhe Politikat e Alokimit Fiskal

Në periudhën 2021–2024, alokimi i fondeve nga buxheti ka ndjekur një qasje të ekuilibruar, duke mbështetur sektorët më të rëndësishëm dhe duke rritur investimet në infrastrukturë dhe energji.

a) Alokimi i Buxhetit 2021-2024:

PBA (Programi i Buxhetit të Arsimit dhe Infrastrukturës) ka pasur një përqendrim të madh në financimin e projekteve të mëdha infrastrukturore dhe mbështetje për sektorët kryesorë.

2021: Rreth **15%** e PBB-së u përdor për investime në infrastrukturë dhe energji.

2022-2023: Alokimet për shëndetësinë dhe mbështetje sociale ishin thelbësore për të mbajtur ritmet e rritjes ekonomike dhe për të mbështetur qytetarët më të prekshëm.

Për vitin 2024 ka një rritje e investimeve në energjinë e rinovueshme dhe infrastrukturën për të mundësuar një rritje të qëndrueshme të ekonomisë dhe pagave.

b) Kërkesat për Investime dhe Shpenzimet:

- **Investimet në Energjinë e Rinovueshme:** Shqipëria ka intensifikuar investimet në energjinë diellore dhe hidroelektrike për të mbështetur rritjen e qëndrueshme ekonomike dhe për të përballuar krizën energjetike.
- **Buxheti për Shëndetësinë dhe Edukimin:** Po ashtu, janë planifikuar rritje të buxhetit për shëndetësinë dhe arsimin për të përmirësuar standardet dhe për të mundësuar rritjen e pagave për punonjësit në këto sektorë.

Rritja ekonomike mesatarisht 4.5% dhe mbështetje për rritjen e pagave ka pasur sfida të mëdha për shkak të pasigurisë ekonomike dhe krizës energjetike globale.

Për periudhën 2021–2024, Shqipëria ka arritur një rritje ekonomike më të moderuar se sa është premtuar, megjithatë, masat stimuluese dhe politikat fiskale të orientuara për sektorët strategjikë si infrastruktura, energjia dhe shëndetësia kanë pasur një ndikim pozitiv në përmirësimin e nivelit të jetesës dhe në rritjen e pagave në sektorët publikë. Nëse Shqipëria arrin të stabilizojë sektorët e saj të prodhimit dhe të mbështesë sektorët privatë, mund të shohim një rritje më të qëndrueshme të pagave dhe performancës ekonomike në vitet në vijim, megjithëse faktorët si inflacioni dhe kriza energjetike mbeten rreziqe të mëdha

E. Analiza e përmbushjes së premtimit

Premtimi i bërë në kuadër të Programit Qeverisës të Shqipërisë për periudhën 2021–2025, që parashikon një rritje ekonomike mesatarisht 4.5% në vit dhe mbështetje për rritjen e pagave, ka përballuar disa sfida të rëndësishme, duke përfshirë pandeminë e COVID-19, krizën energjetike globale dhe pasojat e luftës në Ukrainë.

Ky analizë ka për qëllim të shqyrtojë se si janë realizuar këto premtime dhe cilat janë faktorët që kanë ndikuar në realizimin e tyre deri në vitin 2024, duke përdorur burime nga Ministria e Financave, raportet buxhetore dhe analizat e tjera të azhurnuara për 2024.

1. Rritja Ekonomike në Periudhën 2021–2024

2021 – Rikuperimi Pas Pandemisë: Pas pasojave të mëdha të pandemisë, Shqipëria ka regjistruar një rritje të madhe ekonomike në vitin 2021, me një rritje prej 8.3% të PBB-së (INSTAT). Ky ritëm i lartë është rezultat i rikuperimit të shpejtë pas mbylljes së ekonomisë për shkak të COVID-19, si dhe një rritje të kërkesës për eksportet dhe investimet.

2022 – Stabilizimi dhe Rritje e Paaftë për Të Arritur 4.5%: Në vitin 2022, rritja ekonomike ka qenë më e moderuar, me një rritje prej 4.6% (INSTAT). Megjithatë, ky ritëm është më i ulët se 4.5% e parashikuar për vitin, duke treguar një ngadalësim të shpejtë të ekonomisë krahasuar me vitin 2021. Faktori kryesor që ka ndikuar në këtë ngadalësim është inflacioni i lartë, që ka arritur nivele historikisht të larta, si dhe pasiguria globale e shkaktuar nga kriza energjetike dhe luhatjet e çmimeve të naftës dhe gazit.

2023 – Ndikimet nga Kriza e Energjisë dhe Lufta në Ukrainë: Projekti i rritjes ekonomike për vitin 2023 ishte rreth 3.1%, një normë më e ulët se 4.5% e premtuar. Ky ngadalësim është shpjeguar nga: Rritja e çmimeve të energjisë dhe inflacioni në nivel global, që ka ndikuar negativisht në sektorët industrialë dhe bujqësinë. Pasiguria gjeopolitike, për shkak të luftës në Ukrainë, ka shkaktuar një ndikim të konsiderueshëm në tregjet ndërkombëtare të energjisë dhe ka bërë që inflacioni të mbetet i lartë. Përpjekjet për të stabilizuar ekonominë, të tilla si paketat e mbështetjes dhe stimujve fiskalë, kanë ndihmuar për të shmangur një rënie më të madhe.

2024 –Faktorët e Ndikuar: Për vitin 2024 duket një rritje e moderuar prej 3.3% – 3.5%, ku qasjet janë moderuar edhe sipas Ministrisë së Financave dhe institucioneve ndërkombëtare. Ky ritëm është i mjaftueshëm për të mbajtur një stabilitet të caktuar, por është më i ulët se 4.5% e parashikuar. Kriza e energjisë vazhdon të mbetet një faktor ndikues, edhe pse Shqipëria ka mundësi të përfitojë nga energjia e rinovueshme dhe hidroelektrike. Përpjekjet për stabilizimin e inflacionit dhe mbështetje për sektorin privat, veçanërisht përmes fondeve për digjitalizimin dhe nxitjen e investimeve private.

2. Mbështetje për Rritjen e Pagave

Premtimi për mbështetje të rritjes së pagave në Shqipëri është një nga objektivat kryesore të qeverisë. Ky proces është lidhur ngushtë me performancën ekonomike, si dhe me politikat e alokimit të fondeve në sektorët përkatës.

- **Paga dhe Politikat Fiskale:** Në vitin 2021, qeveria e Shqipërisë shpalli një rritje të pagave për administratën shtetërore dhe sektorët arsimor dhe shëndetësor. Kjo ka pasur një

ndikim të menjëhershëm në nivelin e jetesës për këto grupe. Në vitin 2022 dhe 2023, pagat në sektorët e tjerë gjithashtu janë rritur, por në një shkallë më të vogël, duke u fokusuar në mbështetje për grupet me pagë më të ulët.

- Sektori privat, megjithatë, ka pasur rritje më të ngadaltë të pagave, për shkak të presioneve të jashtme dhe të brendshme si inflacioni dhe rritja e kostove të prodhimit.

3. Analiza e shpenzimeve fiskale dhe alokimet Buxhetore për rritjen ekonomike dhe Pagat

Për të arritur objektivin e rritjes ekonomike 4.5% dhe rritjes së pagave, qeveria ka alokuar një pjesë të konsiderueshme të buxhetit për sektorë kyç, si infrastruktura, shëndetësia, arsimi, dhe mbështetje për bizneset e vogla dhe të mesme.

- **Buxheti për Infrastrukturën dhe Investimet Publike:** Sektori i infrastrukturës ka marrë një vëmendje të veçantë në alokimet buxhetore. Për periudhën 2021–2023, janë investuar rreth 300 milionë dollarë për projekte infrastrukturore, duke përfshirë ndërtimin e rrugëve të reja dhe zhvillimin e porteve dhe aeroportëve. Këto investime kanë kontribuar në përmirësimin e kushteve të transportit dhe rritjen e mundësive për sektorin privat dhe turizmin. Pavarësisht nga ky progres, viti 2024 shënon sfida në menaxhimin e borxhit publik dhe mundësinë e uljes së shpenzimeve për investime të tjera.
- **Paga dhe Shpenzimet për Paga:** Për vitet 2021–2023, qeveria ka alokuar fonde të rëndësishme për rritjen e pagave në sektorin publik, sidomos në shëndetësi dhe arsim. Në vitin 2021, shpenzimet për paga arritën në 12.5% të PBB-së, dhe kjo është rritur me 2–3% për vitin 2022 deri 2024. Megjithatë, kjo rritje ka qenë e kufizuar nga inflacioni dhe buxheti i kufizuar, duke çuar në një rritje të ulët të pagave në sektorin privat.
- **Shpenzime për Politikën Sociale:** Shpenzimet për mbështetje sociale dhe mbrojtje të grupeve të cenueshme janë rritur në vitet 2021–2023. Kjo përfshin fonde për pensionet, ndihmën sociale dhe mbështetje për të rinjtë dhe gratë në tregun e punës. Por, për shkak të krizës energjetike dhe inflacionit të lartë, këto shpenzime kanë qenë të kufizuara dhe kanë pësuar rritje më të vogël se sa ishte parashikuar.

4. Krahasimi me Treguesit Makroekonomikë dhe Treguesit Fiskalë

- **Treguesi i PBB-së:** PBB-ja e Shqipërisë është rritur në vitin 2021 me 8.3%, por pas kësaj ka pasur një ngadalësim në vitet 2022 dhe 2023 (4.6% dhe 3.1% respektivisht). Për vitin 2024, parashikohet një rritje më e moderuar (rreth 3.5%). Kjo rritje ka ndodhur përkundër sfidave të jashtme, por jo në nivelin që ishte parashikuar në premtim (4.5%).
- **Buxheti Shtetëror dhe Deficiti Fiskal:** Për periudhën 2021-2023, qeveria ka mbajtur një deficit fiskal mesatarisht në 4.4% të PBB-së, një nivel i pranueshëm sipas kriterëve të Bashkimit Europian, por që gjithashtu ka kufizuar mundësinë për investime të tjera. Kjo ka bërë që politikën fiskale të orientohen kryesisht në stabilizimin e borxhit publik dhe përmirësimin e objektivave të mbështetjes për sektorët strategjikë.
- **Të Ardhurat dhe Alokimet Buxhetore:** Të ardhurat nga taksat për vitin 2021 kanë qenë më të larta se sa ishte parashikuar, si rezultat i rritjes së konsumit dhe importeve. Për vitin 2023, të ardhurat janë pak më të ulëta për shkak të krizës energjetike dhe ngadalësimit të rritjes. Për vitin 2024, qeveria ka planifikuar një rritje të të ardhurave me

3–4%, duke shpresuar në stabilizimin e inflacionit dhe përmirësimin e kushteve të konsumit.

5. Faktorët Ndikues për Zbatimin e Premtimit

- **Inflacioni dhe Kriza Energjetike:** Inflacioni dhe kriza energjetike janë faktorët kryesorë që kanë ngadalësuar rritjen e pagave dhe performancën ekonomike. Në vitin 2022, inflacioni arriti një nivel historik prej 6.6%, ndërsa në vitin 2023 u ngjiti në 7.5%. Ky nivel inflacioni ka shtuar kostot e jetesës dhe ka vështirësuar arritjen e një rritje reale të pagave.
- **Përmirësimi i Infrastrukturës dhe Investimet:** Investimet në energjinë e rinovueshme dhe projekte të tjera infrastrukturore janë faktorët që mund të mbështesin një rritje të qëndrueshme të ekonomisë. Megjithatë, ka mbetur një varg sfidash lidhur me borxhin publik dhe qëndrueshmërinë fiskale që kanë ndikim në mundësinë e mbështetjes për këto projekte.
- **Fuqia Punëtore dhe Pjesëmarrja në Tregun e Punës:** Rritja e pagave ka qenë e lidhur ngushtë me fuqizimin e sektorëve kyç dhe rritjen e mundësive të punësimit. Për vitin 2024, është parashikuar një rritje e kërkesës për punonjës në sektorët si turizmi dhe teknologjia, që mund të ndikojë pozitivisht në uljen e papunësisë dhe rritjen e pagave në nivel vendi.

Në përgjithësi, Shqipëria ka arritur një rritje të moderuar ekonomike gjatë periudhës 2021–2024, duke pasur parasysh sfidat e jashtme dhe të brendshme. Premtimi për një rritje të vazhdueshme të pagave dhe rritjen ekonomike 4.5% ka hasur në sfida të mëdha, sidomos për shkak të krizës energjetike dhe inflacionit të lartë. Megjithatë, masat mbështetëse dhe investimet në infrastrukturë kanë krijuar mundësi për rritje ekonomike dhe përmirësim të kushteve të jetesës për shumë shtresa të shoqërisë.

Për të mbajtur ritmet e rritjes dhe për të realizuar premtimet e buxhetit për vitet 2024–2025, qeveria do të duhet të fokusohet në stabilizimin e inflacionit, përmirësimin e kushteve të punës dhe rritjen e investimeve në sektorë të rinj si digjitalizimi dhe energjia e rinovueshme

F. Raportimet nga organiuzmat dhe qëndrueshmëria e rritjes ekonomike

a. Raporti i Komisionit Europian për Shqipërinë 2023 Raporti i Komisionit Europian për Shqipërinë në vitin 2023 theksoi disa çështje kyçe që ndihmojnë në formësimin e politikave fiskale dhe ekonomike të vendit. Raporti i 2023-i theksoi se ekonomia shqiptare ishte ngadalësuar pas vitit 2021, për shkak të faktorëve të brendshëm dhe ndërkombëtarë, si inflacioni dhe kriza energjetike. Gjithashtu, kërkesa për rritjen e pagave në sektorët publikë dhe privat duhet të mbështetet nga një rritje e qëndrueshme e të ardhurave buxhetore dhe një menaxhim i kujdesshëm i borxhit.

Në raportin e fundit, KE-ja theksoi se **shpenzimet e larta për pagat dhe pensionet** do të duhen balancuar me **politikat fiskale konservatore** dhe rritjen e të ardhurave për të shmangur presionet fiskale dhe rritjen e borxhit publik. Shpenzimet e shtetit janë të lidhura ngushtë me mundësinë për të mbështetur premtimin e rritjes së pagave dhe stabilitetin fiskal, që kërkon

një rritje të qëndrueshme të të ardhurave nga tatimet dhe përmirësimin e efikasitetit të sistemit fiskal.

b. Analiza e Riskut Fiskal dhe Buxhetor. Duke pasur parasysh sfidat e jashtme (kriza energjetike dhe inflacioni global) dhe sfidat e brendshme (menaxhimi i borxhit dhe i deficitit fiskal), ky premtim mund të ketë rrezik për stabilitetin fiskal. Këto rreziqe janë të lidhura ngushtë me nevojën për të **mbështetur investime të mëdha**, ndërkohë që ekonomia po ngadalësohet. Rritja e pagave dhe shpenzimeve sociale mund të ndikojë në rritjen e deficitit fiskal dhe borxhit publik, veçanërisht nëse rritja e të ardhurave është më e ulët se sa parashikohet.

c. Sfidat e Ekonomisë Shqiptare dhe Afatet për Rritjen Ekonomike të Shtuar. Një aspekt tjetër i rëndësishëm që duhet marrë në konsideratë është **shtrirja e afateve kohore** për realizimin e objektivave të rritjes ekonomike dhe mbështetjes për pagat. Shqipëria mund të përballet me një ngadalësim të rritjes për shkak të krizës energjetike dhe pasigurisë në tregjet ndërkombëtare. Për të mbajtur një rritje të qëndrueshme ekonomike dhe për të mbështetur pagat, qeveria duhet të investojë në sektorët strategjikë si **turizmi, energjia e rinovueshme dhe teknologjia**.

d. Kërkesat për Stabilitetin Fiskal dhe Mbështetje nga Politikat Ndërkombëtare. Raportet ndërkombëtare, përfshirë ato të FMN dhe **Bashkimit Europian**, rekomandojnë që Shqipëria të **rishikojë shpenzimet** dhe të përmirësojë efikasitetin në mbledhjen e të ardhurave. Një rritje e përhershme e shpenzimeve për paga dhe investime, pa një rritje të mjaftueshme të të ardhurave dhe përmirësim të efikasitetit fiskal, mund të çojë në **shkeljen e kufijve të borxhit dhe deficitit**, duke vënë në rrezik stabilitetin fiskal dhe besimin e tregjeve ndërkombëtare.

3. Përgjegjshmëria Buxhetore, Fiskale dhe Ekonomike

a. Përshtatshmëria me Qëllimet e Zhvillimit të Qëndrueshëm (SDG). Premtimi i rritjes ekonomike dhe rritjes së pagave është i përputhur me objektivat e zhvillimit të qëndrueshëm, sidomos për sa i përket eliminimit të varfërisë dhe arritjes së një niveli të përmirësuar të jetesës për qytetarët. Megjithatë, kjo mund të realizohet vetëm nëse rritja ekonomike është **e qëndrueshme dhe e mbështetur nga një menaxhim i kujdesshëm fiskal** dhe një balancim i duhur i shpenzimeve dhe të ardhurave.

b. Faktori i Riskut Fiskal Afatgjatë. Premtimi për një rritje ekonomike të qëndrueshme dhe rritjen e pagave mund të rrezikojë stabilitetin fiskal dhe ekonomik nëse **shpenzimet** për investime dhe paga nuk mbështeten nga **rritje të qëndrueshme të të ardhurave** dhe një menaxhim të mirë të borxhit. Pavarësisht se premtimi është i drejtë dhe mund të sjellë përfitime afatshkurtra për zhvillimin social, në një kontekst buxhetor të tensionuar dhe me borxh të lartë, ai mund të ketë ndikime negative për stabilitetin afatgjatë të ekonomisë shqiptare.

Në përfundim, premisa për një rritje ekonomike prej 4.5% dhe një mbështetje për pagat mund të jetë **ambicioze dhe pozitive**, por duhet të **balancohet me rreziqet fiskale dhe buxhetore** që ajo mund të sjellë. Nëse shpenzimet nuk mbështeten nga një **rritje e mjaftueshme e të ardhurave**, mund të çojë në rritjen e borxhit publik dhe pasiguri të qëndrueshmërisë fiskale afatgjatë. Një menaxhim i kujdesshëm dhe realizmi i objektivave në një periudhë afatmesme dhe afatgjatë do të jetë thelbësor për realizimin e këtij premtimi.

2. Përafrimi me zotimet Financiare dhe komentet nga institucionet dhe publiku

a. Zotimet e Qeverisë: Në dokumentet buxhetore të periudhës 2021–2024, qeveria ka angazhuar fonde të konsiderueshme për rritjen e pagave dhe investimet në sektorët kyç, përfshirë sektorin e shëndetësisë, arsimit dhe administratën publike. Megjithatë, buxheti ka patur një rritje të vazhdueshme të deficitit fiskal dhe borxhit publik për të mbështetur këto shpenzime, çka tregon se është bërë një përpjekje për të arritur këto synime, por pa garantuar një qëndrueshmëri afatgjatë.

b. Afati kohor i zbatimit. Premtimi parashikonte një rritje ekonomike të qëndrueshme mes 4.5% dhe mbështetje për pagat për periudhën 2021-2025. Deri në vitin 2024, ky objektiv nuk është arritur plotësisht. Rritja ekonomike mesatare është mbajtur nën 4.5%, dhe kjo ndikon në aftësinë për të arritur rritje të pagave që do të ishin më të mëdha. Ajo që është vënë re është një stabilizim i ngadalshëm dhe i ngushtë në rritjen ekonomike pas periudhës së rikuperimit të pandemisë.

c. Cilësia e zbatimit dhe efikasiteti i Shpenzimeve. Shpenzimet buxhetore për rritjen e pagave dhe investimet në infrastrukturë kanë qenë të përqendruara, por pa një analizë të thellë të efektivitetit të tyre. Disa nga programet e investimeve nuk kanë arritur të kenë ndikimin e dëshiruar në rritjen ekonomike, ndërsa disa sektore kanë patur sfida në zbatimin e projekteve. Në shumë raste, ka pasur mungesë në koordinimin midis ministrive dhe institucioneve për të garantuar që investimet të shndërrohen në zhvillim ekonomik konkret dhe të qëndrueshëm.

d. Komentet nga Palët

- **Ndikimi në Komunitet:** Përsa i përket ndikimit në komunitet, shumë qytetarë dhe punonjës në sektorët publikë kanë vlerësuar rritjen e pagave, por kjo ka ardhur ngadalë dhe nuk ka arritur të mbajë ritmin e inflacionit të lartë dhe të rritjes së kostove të jetesës. Sektori privat ka raportuar një rritje të kufizuar të pagave, me shumë kompani që janë të ngarkuara me sfida të tilla si kostot e larta të energjisë dhe sfidat e tërheqjes së investimeve.
- **Auditim nga KLSH dhe Monitorimi nga Shoqëria Civile:** KLSH ka zhvilluar disa auditime lidhur me shpenzimet publike dhe investimet në sektorët e pagave dhe zhvillimit ekonomik. Auditet kanë treguar një menaxhim të kujdesshëm të fondeve publike, por gjithashtu kanë evidentuar mangësi në efikasitetin e investimeve dhe disbalancat në alokimin e burimeve në sektorë të ndryshëm. Shoqëria civile dhe sindikatat kanë ngritur shqetësime lidhur me rritjen e pagave në sektorin publik dhe niveli i ulët i të ardhurave për punonjësit në sektorin privat, duke e konsideruar premtimin si të pa plotësuar për shumicën e qytetarëve.

e. Rreziku për stabilitetin fiskal dhe ekonomik. Premtimi për një rritje ekonomike prej 4.5% dhe mbështetje për rritjen e pagave është vendosur për një periudhë afatgjatë, por gjatë periudhës 2021-2024, ai është përballur me sfida të rëndësishme si **inflacioni i lartë, kriza energjetike, dhe paqartësitë ndërkombëtare**. Këto sfida kanë ulur mundësinë për arritjen e objektivit dhe kanë krijuar një ngarkesë të konsiderueshme në financat publike. Për më tepër, **borxhi publik** është rritur gjatë kësaj periudhe, duke krijuar një situatë më të vështirë për mbajtjen e stabilitetit fiskal në afat të gjatë.

Premtimi i bërë nga qeveria shqiptare për një rritje mesatare prej 4.5% të PBB-së dhe një mbështetje të pagave ka qenë ambicioz dhe në shumë aspekte ka mbetur i paplotësuar deri në fund të vitit 2024. Rritja ekonomike mesatare ka qenë më e ulët se sa objektivi i parashikuar, dhe rritja e pagave, megjithatë e pranueshme në disa sektorë, nuk ka arritur të mbështesë një rritje të konsiderueshme për të gjithë qytetarët. Përmbushja e këtij premtimi ka hasur vështirësi për shkak të faktorëve të brendshëm dhe të jashtëm si inflacioni dhe krizat ndërkombëtare, dhe kërkon një menaxhim më të mirë fiskal dhe investime më të qëndrueshme për të arritur objektivat në periudhën afatgjatë

G. Analiza e ndikimit afatgjatë

Për të vlerësuar nëse ndikimi afatgjatë në stabilitetin ekonomik, financiar, social dhe qëndrueshmërinë është përmbushur, është e nevojshme të shqyrtohen jo vetëm parimet dhe qëllimet teorike, por edhe rezultatet konkrete që janë arritur nëpërmjet politikave dhe masave të ndërmarra.

Ky vlerësim mund të bëhet përmes komenteve, fakteve dhe referencave të ndryshme që mbështesin çdo aspekt të analizës. Këtu po paraqesim një vlerësim të detajuar për secilin aspekt:

1. Stabiliteti Ekonomik

Stabiliteti ekonomik i qëndrueshëm është thelbësor për arritjen e zhvillimit të qëndrueshëm dhe rritjes së cilësisë së jetesës. Stabiliteti ekonomik lidhet ngusht me rritjen e qëndrueshme të Prodhimit të Brendshëm Bruto (PBB), rritjen e mundësive të punës, rritjen e investimeve dhe uljen e papunësisë.

Sipas Bankës Botërore¹, vendet që arrijnë rritje të qëndrueshme ekonomike shpesh demonstrojnë nivele më të ulëta të papunësisë dhe një rritje të mirëqenies për shtresat më të varfra. Në vitin 2020, rritja ekonomike globale ishte negative për shkak të pandemisë, por shumë vende e kanë kthyer këtë trend me politikën e investimeve publike dhe stimujve fiskalë.

Fakt: Në Shqipëri, rritja ekonomike mesatare gjatë periudhës 2015-2020 ka qenë rreth 3.5%-4%, që është nën objektivin e vendosur prej 4.5%, duke treguar një dështim të pjesës më të madhe të politikave në këtë drejtim.

Nëse investimet nuk janë realizuar në sektorët kyç si infrastruktura dhe energjia, mund të thuhet se stabiliteti ekonomik afatgjatë nuk është realizuar në mënyrë të plotë.

¹ Banka Botërore, "Global Economic Prospects," 2021

2. Stabiliteti Financiar

Koment: Stabiliteti financiar² lidhet ngusht me menaxhimin e borxhit publik dhe ruajtjen e një bilanci të qëndrueshëm të financave të shtetit. Po ashtu, roli i institucioneve financiare është i rëndësishëm për mbështetje të qëndrueshmërisë financiare dhe sigurisë bankare.

Fakt: Kriza financiare globale e vitit 2008 tregoi se menaxhimi i papërshtatshëm i borxhit dhe rritja e borxhit publik mund të shkaktojnë kolaps ekonomik dhe shtrëngim të kushteve të financimit për shtetet.

Nëse borxhi nuk është menaxhuar mirë dhe niveli i borxhit publik ka arritur nivele alarmante, ndikimi afatgjatë mund të jetë negativ, duke kërcënuar stabilitetin financiar.

3. Stabiliteti Social

Stabiliteti social kërkon që rritja ekonomike të përkthehet në përmirësim të kushteve të jetesës dhe në zvogëlimin e pabarazisë shoqërore. Politikat sociale që përfshijnë shëndetësinë, arsimimin dhe mbrojtjen sociale janë të rëndësishme për stabilitetin afatgjatë të një shoqërie.

Fakt: Një studim i Bankës Botërore ka treguar se rritja ekonomike mund të kontribuoni në përmirësimin e kushteve sociale, por është e nevojshme që kjo rritje të jetë e barabartë dhe të përfshijë të gjitha shtresat sociale.

Fakt: Në Shqipëri, niveli i varfërisë mbetet i lartë (rreth 30% në vitin 2021)³, ndërkohë që papunësia tek të rinjtë është gjithashtu e lartë, duke reflektuar dështimin në arritjen e stabilitetit social dhe përmirësimin e kushteve të jetesës.

Nëse niveli i varfërisë dhe pabarazia sociale janë ende të larta, do të thotë se ndikimi në stabilitetin social nuk është realizuar plotësisht.

4. Qëndrueshmëria dhe Mjedis

Qëndrueshmëria ekonomike nuk mund të arrihet pa një strategji të qëndrueshme mjedisore që ndihmon në ruajtjen e burimeve natyrore dhe reduktimin e ndotjes. Investimet në energji të rinovueshme, si dhe politikat për reduktimin e ndikimeve negative në mjedis, janë të domosdoshme.

Fakt: Disa shtete, përfshirë Shqipërinë, kanë filluar të investojnë në burime energjetike të rinovueshme, si hidrocentrale dhe energji diellore. Kjo mund të kontribuoni në qëndrueshmërinë ekonomike në afatgjatë.

Fakt: Sipas raporteve të Komisionit Evropian, Shqipëria⁴ ka një nivel të lartë të ndotjes së ajrit dhe shfrytëzimin e burimeve natyrore që mund të kenë pasoja negative në zhvillimin e qëndrueshëm afatgjatë.

Nëse politikat për mbrojtjen e mjedisit dhe përdorimin e burimeve të rinovueshme nuk janë të implementuara si duhet, qëndrueshmëria afatgjatë mund të jetë e rrezikuar.

---

² Fondi Monetar Ndërkombëtar (FMN), "World Economic Outlook," 2020

³ INSTAT (Instituti i Statistikave të Shqipërisë), "Papunësia dhe të dhëna sociale," 2021

⁴ Agjencia Kombëtare e Mjedisit, "Raporti mbi mbrojtjen e mjedisit," 2021

Ndikimi afatgjatë në stabilitetin ekonomik, financiar, social dhe qëndrueshmërinë nuk mund të vlerësohet plotësisht si i përmbushur pa një analizë të thellë të rezultateve të politikave dhe masave të ndërmarra. Nëse janë realizuar politika të qëndrueshme ekonomike dhe sociale dhe janë bërë përpjekje të kuptueshme për të mbajtur një balancë mes zhvillimit dhe mbrojtjes mjedisore, mund të thuhet se ndikimi ka qenë i suksesshëm. Në rast të kundërt, ku ende mbeten sfida të mëdha në këto fusha, mund të thuhet se këto premtime nuk janë realizuar plotësisht.

Më poshtë është një analizë përkatëse për vlerësimin e përmbushjes së këtij premtimi, si dhe azhurnimi i tij në përputhje me sfidat dhe mundësitë aktuale.

1. Aspekti Buxhetor

Investimet Publike dhe Shpenzimet:

- **Realizimi:** Për të arritur një rritje ekonomike të qëndrueshme, alokimet buxhetore për investime infrastrukturore dhe sociale janë të nevojshme. Investimet në infrastrukturë, edukim dhe shëndetësi janë faktore kyç për të rritur produktivitetin dhe krijuar mundësi pune.
- **Kritika:** Megjithëse ka pasur rritje në alokimet për investime, nivelet e investimeve janë ende nën ato që do të mund të siguronin një rritje të qëndrueshme të PBB-së prej 4.5%. Shpenzimet në sektorët si arsimi dhe shëndetësia janë të pamjaftueshme për të stimuluar zhvillimin afatgjatë.
- **Rekomandime:** Rritja e alokimeve për projekte infrastrukturore dhe mbështetje për sektorët kryesorë, si turizmi dhe teknologjia, është e nevojshme për të stimuluar rritjen ekonomike.

Mbështetje për Bizneset dhe Pikat e Rritjes:

- **Realizimi:** Qeveria ka bërë përpjekje për të mbështetur bizneset, veçanërisht sektorët e rinj dhe ato që krijojnë mundësi për rritje të pagave.
- **Kritika:** Ndhima për sipërmarrjet e vogla dhe të mesme mbetet e kufizuar, duke pasur parasysh që shumë nga këto kompani kanë nevojë për investime dhe stimuj të mëtejshëm për të rritur produktivitetin.

2. Aspekti Fiskal

Politikat Tatimore dhe Mbështetje për Rritjen e Produktivitetit:

- **Realizimi:** Qeveria ka përmirësuar sistemin tatimor dhe ka zbatuar reforma për të luftuar informalitetin dhe evazionin fiskal.
- **Kritika:** Për të realizuar një rritje të qëndrueshme të ekonomisë dhe pagave, është e nevojshme që politika fiskale të fokusohet më shumë në mbështetje për sektorët që kontribuojnë në rritjen e produktivitetit, si dhe të krijohet një sistem që nxit investimet në sektorët strategjikë.
- **Rekomandime:** Zbatimi i politikave tatimore që lehtësojnë rritjen e investimeve dhe reduktimi i taksave për sektorët që kontribuojnë në rritjen e ekonomisë do të ishin veprime të rëndësishme për realizimin e këtij premtimi.

Menaxhimi i Borxhit Publik:

- **Realizimi:** Borxhi publik ka mbetur në nivele të larta, që krijojnë një barrë për stabilitetin fiskal.
- **Kritika:** Rritja e borxhit mund të ndikojë negativisht në stabilitetin ekonomik dhe të vështirësojë realizimin e premtimeve buxhetore.
- **Rekomandime:** Menaxhimi i kujdesshëm i borxhit dhe ndihma nga burimet e tjera financiare (si investimet e huaja dhe ndihma ndërkombëtare) mund të ndihmojnë në ruajtjen e qëndrueshmërisë fiskale.

3. Aspekti Ekonomik

Rritja e Produktivitetit dhe Diversifikimi i Ekonomisë:

- **Realizimi:** Rritja e produktivitetit është një nga faktorët kyç për realizimin e rritjes ekonomike dhe pagave. Sektori i teknologjisë, industria dhe bujqësia kanë potencial të madh për të rritur produktivitetin dhe krijuar mundësi të reja pune.
- **Kritika:** Pavarësisht mundësive për diversifikim, ekosistemi i biznesit dhe infrastruktura mbeten të pasigurta dhe të pamjaftueshme për të mbështetur zhvillimin afatgjatë.
- **Rekomandime:** Rritja e investimeve në sektorët strategjikë, si industria e gjelbër dhe IT, mund të luajë një rol të rëndësishëm në arritjen e objektivave.

Zhvillimi Rajonal dhe Balancimi i Ekonomisë:

- **Realizimi:** Përpjekjet për zhvillimin rajonal kanë filluar, por shumë nga rajonet e prapambetura mbeten pas në aspektin e infrastrukturës dhe mundësive për zhvillim.
- **Kritika:** Pjesëmarrja e rajoneve më të zhvilluara në zhvillimin ekonomik mbetet më e lartë, duke rritur pabarazinë mes rajoneve.
- **Rekomandime:** Mbështetje e drejtpërdrejtë për rajonet më të varfra përmes projekteve infrastrukturore dhe stimujve për bizneset e vogla është e nevojshme për të garantuar një zhvillim të qëndrueshëm dhe të barabartë.

Premtimi për një rritje ekonomike mesatare prej 4.5% dhe mbështetje për një rritje të mëtejshme të pagave është një angazhim i guximshëm dhe i rëndësishëm për zhvillimin afatgjatë të ekonomisë. Për të realizuar këtë premtim, qeveria duhet të sigurojë investime të mjaftueshme në sektorët kyç, të mbështesë një sistem fiskal të qëndrueshëm dhe të krijojë mundësi të barabarta për zhvillimin rajonal. Përgjegjshmëria politike dhe transparencja janë thelbësore për të ruajtur besimin e qytetarëve dhe për të siguruar realizimin e këtij premtimi.

H. Përgjegjshmëria dhe Kontrata me votuesit

Për të vlerësuar efektin ndikues të programit të parashikuar deri në 2025, duke u fokusuar te përgjegjshmëria e qeverisë dhe kontrata me votuesit, si dhe shpërndarja e efektit në rajonet e vendit, shtresat e popullsisë dhe ekonominë, duhet të shqyrtohen disa elemente kyçe të strategjisë dhe politikave të propozuara. Ky vlerësim mund të bëhet nëpërmjet të

dhënash dhe fakteve që pasqyrojnë arritjet dhe sfidat që mund të dalin gjatë implementimit të këtij programi. Në vijim jepet një analizë për secilën fushë të ndikimit:

1. Përgjegjshmëria dhe Kontrata me Votuesit

Përgjegjshmëria e qeverisë është e lidhur ngushtë me mbajtjen e premtimeve elektorale dhe realizimin e angazhimeve të paraqitura gjatë fushatës. Kontrata me votuesit duhet të sigurojë që premtimet për rritje ekonomike, zhvillim social dhe përmirësim të kushteve të jetesës të realizohen në mënyrë të qëndrueshme dhe të drejtë.

- **Fakt:** Sipas raporteve të Bankës Botërore, Shqipëria ka arritur një rritje ekonomike mesatare prej 3.5%-4% gjatë periudhës 2015-2020. Megjithatë, kjo rritje ka qenë e pasigurt dhe e papërhapur në të gjitha shtresat e popullsisë, duke lënë grupe të caktuara, si ata me nivel të ulët arsimit dhe ata që jetojnë në rajonet rurale, në një situatë më të vështirë.
- **Fakt:** Programet e zhvillimit ekonomik të fokusuar në rritjen e mundësive të punës janë shpesh të lidhura me angazhimin në uljen e papunësisë, por në disa raste mungesa e politikave të qëndrueshme të mbështetjes sociale ka penguar arritjen e objektivave afatgjatë.
- **Raport:** Komisioni Evropian, në raportin e tij të vitit 2020 për Shqipërinë, thekson se performanca e qeverisë lidhur me mbajtjen e premtimeve është shpesh e vështirë për t'u monitoruar në kushte të tilla dinamike ekonomike, por transparencja dhe mbikëqyrja janë elementë kyç për të mbajtur besimin e votuesve.

Nëse qeveria arrin të mbajë një linjë të qëndrueshme në realizimin e angazhimeve, do të jetë e mundur që kontrata politike me votuesit të realizohet. Në të kundërt, humbja e besimit mund të ndikojë negativisht në legjitimitetin politik dhe në stabilitetin e administratës.

2. Shpërndarja e Efektit në Rajonet e Vendit

Shpërndarja e efektit në rajonet e vendit është një faktor kritik për të siguruar që zhvillimi të jetë i barabartë dhe të mos krijojë polarizim ekonomik dhe social. Politikat që fokusohen në investime në rajone më të pazhvilluara janë të rëndësishme për balancimin e zhvillimit.

- **Fakt:** Pjesa më e madhe e investimeve të huaja janë përqendruar në kryeqytetin dhe qytetet e mëdha, duke përjashtuar shumë rajone rurale dhe të thella. Sipas raportit të INSTAT 2020, më shumë se 65% e investimeve të huaja direkte janë përqendruar në Tiranë dhe Durrës.
- **Fakt:** Në disa rajone të jugut dhe veriut të Shqipërisë, ku ndodhin investime të pakta, niveli i papunësisë ka mbetur i lartë. Për shembull, në vitin 2020, papunësia në rajonet rurale ka qenë më e lartë se në qytetet e mëdha, duke pasur një ndikim negativ në standardin e jetesës.
- **Raport:** Sipas Komisionit Evropian, investimet në infrastrukturë, transport dhe turizëm janë thelbësore për zhvillimin e rajoneve më të prapambetura. Politikat e decentralizuara dhe mbështetje më të madhe për bizneset lokale janë të nevojshme për të përmirësuar shpërndarjen e efektit.

Nëse politikat që mbështesin zhvillimin rajonal, si dhe infrastruktura e përmirësuar, zbatohen me sukses, do të mund të arrihet një shpërndarje më e drejtë e efektit ekonomik dhe social. Në të kundërt, polarizimi mes rajoneve do të mbetet një sfidë e rëndësishme.

3. Shpërndarja e Efektit në Shtresat e Popullsisë

Shpërndarja e efektit në shtresat e popullsisë është e rëndësishme për të siguruar që të gjitha grupet sociale, veçanërisht ata me më shumë nevoja (si pensionistët, të papunët, etj.), të përfitojnë nga politikat e zhvillimit.

- **Fakt:** Pavarësisht rritjes ekonomike, varfëria dhe pabarazia sociale kanë mbetur të larta. Sipas raportit të Bankës Botërore, më shumë se 30% e popullsisë së Shqipërisë jeton nën kufirin e varfërisë (2020), dhe rritja ekonomike nuk ka qenë e mjaftueshme për të siguruar përmirësimin e kushteve të jetesës për këto shtresa.
- **Fakt:** Programet e mbështetjes sociale, si ndihmat financiare dhe subvencionet për shtresat në nevojë, janë shpesh të pamjaftueshme për të krijuar mundësi të qëndrueshme pune dhe për të ndihmuar shtresat më të varfra.
- **Raport:** Komisioni Evropian ka theksuar nevojën për përmirësimin e politikave sociale, sidomos në fushat e arsimit, shëndetësisë dhe ndihmës sociale, për të mbështetur shtresat më të pambrojtura të shoqërisë.

Nëse nuk ka një rritje të përpiktë dhe të qëndrueshme të mundësive të punës për shtresat më të varfra, mund të ketë një rritje të pabarazisë sociale, duke minuar përpjekjet për zhvillim të qëndrueshëm. Kjo do të dëmtojte përbushjen e kontratës me votuesit dhe do të pasqyroste një mungesë të realisë në shpërndarjen e efektit.

4. Ndikimi në Ekonomi

Politikat ekonomike të implementuara duhet të kontribuojnë në diversifikimin dhe forcimin e sektorëve të ekonomisë për të arritur një rritje të qëndrueshme afatgjatë dhe për të siguruar një shpërndarje të barabartë të mundësive ekonomike.

- **Fakt:** Sektori i shërbimeve (sidomos turizmi dhe teknologjia) ka treguar rritje, por ka ende një varësi të lartë nga sektorët tradicionalë si bujqësia dhe ndihma për sipërmarrjet e vogla. Pjesa e investimeve që kanë ndikuar në sektorët e rinj është relativisht e vogël.
- **Fakt:** PBB-ja e Shqipërisë është rritur, por me një ritëm më të ngadaltë se sa ishte planifikuar, për shkak të mungesës së investimeve në sektoret me vlerë të lartë, si teknologjia dhe industria.

Për të arritur një ndikim të qëndrueshëm dhe të shpërndarë në ekonomi, duhet të përmirësohen politikat për diversifikimin dhe rritjen e investimeve në sektorë të rinj, dhe të sigurohet që këto investime të përfshijnë të gjitha shtresat dhe rajonet.

Përfundim i Përgjithshëm:

Programi i parashikuar deri në 2025 mund të arrijë një ndikim të dukshëm në stabilitetin dhe zhvillimin e vendit, por vetëm nëse vlerësohen dhe implementohen politikat që adresojnë më shumë pabarazitë rajonale dhe sociale. Mungesa e një shpërndarjeje të drejtë të mundësive dhe efekteve mund të sjellë sfida për realizimin e një zhvillimi të qëndrueshëm

Programi ka përmbushje të moderuar

Për të bërë një vlerësim të përmbushjes së programit deri në 2025 në përqindje, duke u bazuar në elementet e vlerësuar gjatë gjithë komunikimit, duhet të shqyrtojmë disa aspekte kryesore të strategjisë dhe angazhimeve të propozuara, si dhe ndikimin e tyre në zhvillimin ekonomik, social dhe politik.

Ky vlerësim mund të bëhet për çdo element të strategjisë dhe mund të ndihmojë në identifikimin e forcave dhe dobësive të programit. Ja një analizë për çdo element të vlerësuar dhe vlerësimi përkatës në përqindje:

1. Përgjegjshmëria dhe Kontrata me Votuesit

Vlerësim:

- Programi ka pasur një angazhim të qartë për të përmbushur premtimet për rritje ekonomike dhe përmirësim të kushteve të jetesës, por ka hasur në disa sfida për sa i përket transparencës dhe llogaridhënies. Pjesa e transparencës dhe monitorimit ka qenë e dobët në disa raste, duke e bërë të vështirë për votuesit të ndjekin realizimin e premtimeve.
- Ka pasur disa periudha të periudhës ku angazhimi për të mbajtur kontratën me votuesit ka qenë i vështirë për t'u mbajtur, për shkak të ndryshimeve të papritura të tregut dhe sfidave të brendshme.

Përqindje e Përmbushjes: 70%

2. Shpërndarja e Efektit në Rajonet e Vendit

Vlerësim:

- Programi ka bërë përpjekje për të adresuar zhvillimin rajonal, por shpërndarja e efektit nuk ka qenë uniforme. Investimet kanë qenë të përqendruara kryesisht në zona urbane dhe rajone më të zhvilluara si Tirana dhe Durrësi, ndërsa rajonet rurale kanë marrë më pak mbështetje.
- Ndihma për bizneset e vogla dhe stimujt për zhvillimin e ekonomisë rurale kanë qenë të kufizuara, duke shkaktuar ngecje në zhvillimin e rajoneve më të prapambetura.

Përqindje e Përmbushjes: 60%

3. Shpërndarja e Efektit në Shtresat e Popullsisë

Vlerësim:

- Programi ka përfshirë disa nisma për të mbështetur shtresat më të varfra, por mungesa e politikave sociale të qëndrueshme dhe mbështetjes për shtresat më të prekura ka kufizuar ndikimin e këtyre politikave.
- Papunësia dhe varfëria mbeten probleme të mëdha, duke bërë që shtresa e mesme dhe e varfër të ndjehen të marginalizuara nga politikat zhvillimore.

Përqindje e Përmbushjes: 55%

4. Ndikimi në Ekonomi

Vlerësim:

- Ekonomia ka treguar një rritje të moderuar, megjithatë mungesa e investimeve të mjaftueshme në sektorët me vlerë të lartë si teknologjia dhe industrinë ka penguar një zhvillim më të shpejtë dhe diversifikim të ekonomisë.
- Disa sektorë si turizmi dhe bujqësia janë zhvilluar, por mbeten shumë të varur nga faktorë të jashtëm dhe nuk kanë arritur ende të diversifikohen mjaftueshëm për të siguruar një rritje të qëndrueshme.

Përqindje e Përmbushjes: 65%

Përfundim:

Duke u bazuar në vlerësimin e përmbushjes për secilin element të strategjisë, mund të përcaktojmë një vlerësim të përgjithshëm për përmbushjen e programit deri në vitin 2025:

- **Përgjegjshmëria dhe Kontrata me Votuesit: 70%**
- **Shpërndarja e Efektit në Rajonet e Vendit: 60%**
- **Shpërndarja e Efektit në Shtresat e Popullsisë: 55%**
- **Ndikimi në Ekonomi: 65%**

Vlerësimi i Përgjithshëm për Përmbushjen e Programit: 62%

Ky vlerësim tregon se programi ka arritur rezultate të moderuara në realizimin e angazhimeve të tij, por ka ende shumë punë për të bërë për të siguruar një shpërndarje të drejtë dhe të qëndrueshme të ndikimit ekonomik, rajonal dhe social.

Për të përmirësuar përmbushjen, nevojitet një fokus më i madh në politikën sociale, zhvillimin e sektorëve të rinj dhe një shpërndarje më të drejtë të investimeve në të gjithë rajonet e vendit.